

Rzemiosło Cykladów w Muzeum klasztoru proroka
Eliasz na Santorinie

Pierwsze zabudowania klasztoru proroka Eliasza na wyspie Santorin (czyli Thera) powstały w XV lub na początku XVI wieku na najwyższym jej szczycie, na wysokości 565 metrów. Klasztor był przebudowany i obecna jego postać jest rekonstrukcją po zniszczeniach wskutek trzęsienia ziemi w 1956 roku. W cerkwi znajdują się sławne ikony, najstarsze pochodzą z XVI wieku. W licznych salach i podziemiach klasztornych zabudowań urządzono w ostatnim okresie jedyne w swoim rodzaju muzeum, ukazujące rolnictwo, przetwórstwo spożywcze, różne rzemiosła i wyposażenie wnętrz mieszkalnych. Poza narzędziami rolniczymi używanymi tak na Santorinie jak i na innych górzystych wyspach Cykladów szczególnie wiele uwagi poświęcono przetwórstwu płodów rolnych. Pokazano między innymi wytwarzanie i sposób przechowywania różnych rodzajów wina oraz produkcję jęczmiennego chleba. Warto też zwrócić uwagę na typowe dla wyspiarskiej Grecji techniki wyrabiania rodzaju mączki z bobu (rozcieranego ręcznie i przesiewanego przez sita) a także na wyrób koncentratu pomidorowego. Z rzemiosł przedstawiono obróbkę drewna i dawną kuźnię. Zgromadzono również sporo narzędzi łowieckich i rybackich. Zachowano urządzenia dawnej drukarni i innych warsztatów pracujących na potrzeby klasztoru (wyrób świec woskowych czy tłuczenie kadzidła).

Spośród kilkudziesięciu mniejszych pomieszczeń, w kilkunastu eksponowane są różne fazy rozwoju technik włókienniczych rozpowszechnionych we wsiach i miasteczkach Cykladów. Można tam obejrzeć trzy krosna tkackie do wyrobu tkanin gładkich i wzorzystych, narzędzia i wyroby hafciarskie, snowadła i kołowrotki, warsztat tapisjerski. W osobnej salce umieszczono wyroby dziewiarskie wraz z dziewiętnastowieczną maszyną. W pracowni krawieckiej jest kilka maszyn do szycia — od najstarszej pochodzącej z połowy XIX wieku do Singera z początku naszego stulecia. Zgromadzono także sporo dawnych ubiorów mieszkańców wyspy, a także habitów i drobnych przedmiotów używanych przez mnichów. Zachował się też duży i dobrze wyposażony w narzędzia i kopyta warsztat szewski z XIX wieku. Wyposażenie wnętrz mieszkalnych pokazano na przykładzie jadalni i kuchni zamożnego mieszczaństwa, skromnego domu wieśniaka i ubogich cel mnichów. W muzeum znajduje się także stara biblioteka klasztoru, zbiór szat liturgicznych, skarbiec z naczyniami i kosztownościami należącymi do zgromadzenia i wreszcie spory zbiór porcelany. Jedna z sal ukazuje także tradycje tajnego nauczania w podziemiach klasztoru z czasów tureckich.

W sumie muzeum to zgromadziło znaczną liczbę narzędzi i wytworów kultury materialnej typowych dla gospodarki tej grupy wysp greckich. Przeważająca część warsztatów rzemieślniczych pochodzi z XIX wieku, natomiast dawne wyroby są starsze. Muzeum zasługuje na dalszą rozbudowę i szersze opracowanie zbiorów, prezentuje bowiem kulturę wyspy z mało zbadanego okresu panowania tureckiego i najwcześniejszego okresu po odzyskaniu przez Grecję niepodległości. Ubogie stulecie pozwoliło zapóźnionym gospodarczo wyspom rozwinąć szereg rzemiosł, przy kontynuacji dawnych, dostosowanych do warunków klimatycznych, rozwiązań w zakresie przetwórstwa spożywczego.

Irena Turnau
(Warszawa)